

на те, що основним базовим нормативом взаємодії держав в умовах глобалізації є реалізація системи цінностей людини, яка рівною мірою поділяється всіма державами як суб'єктами глобального простору. Така система цінностей і складає основу глобальної моралі, яка має слугувати таким геостратегічним орієнтиром, який не дозволить перетворити людство на засіб реалізації глобальних інтересів, лишаючи за ним можливість виступати у ролі абсолютної, кінцевої мети. Саме така мета має бути покладена в основу глобальної моралі як необхідного складового елементу налагодження паритетної взаємодії між державами, що відповідає практиці сучасної міжнародної політики.

Необхідність розробки та впровадження ефективних механізмів інтеграції України у світову спільноту передусім пов'язується із осмисленням геополітичної стратегії розвитку держави в умовах глобалізації, а головне - із відповіддю на питання, як має розвиватись наша держава та яка її роль у сучасних глобалізаційних процесах. Чи є вона повноправним суб'єктом розгортання таких процесів, чи все ж таки вона лишається окремим придатком до певного інтегрального утворення держав, де змушена грати не за своїми власними, а за чужими правилами гри. У такий спосіб для вітчизняної практики реалізації зовнішньої політики це увиразнює потребу розроблення дієвих інструментів у відносинах з іншими державами, головне аби вони накладали обмеження на їх дії, у разі якщо ці вони суперечать основним цінностям у напрямку дотримання прав людини, яких дотримуються держави в умовах глобалізації. Це ставить питання перед світовою спільнотою при виробленні Кодексу взаємовідносин між країнами в умовах глобалізації, який би чітко визначав, яких дій мають уникати держави, аби включатись у форми взаємодії з іншими, що реально має робити держава і якою в ідеалі має бути її геополітична стратегія розвитку, щоб взаємодія мала позитивний, а не руйнівний характер для держави та кожного її громадянина зокрема.

ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Семенченко А.І., д.н.держ упр., професор, директор Інституту вищих керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України

Однією з загальносвітових тенденцій є динамічний розвиток інформаційного суспільства та суспільства знань, техніко-технологічною основою яких є такі сучасні інформаційно-комунікаційні технології як е-урядування, е-освіта, е-медицина, е-комерція, е-культура та інші. В провідних країнах світу, у тому числі країнах-членах ЄС, розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів державної політики, що знайшло своє формальне відображення в європейській стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого та всеохоплюючого зростання» (Європа-2020). В цьому документі серед семи стратегічних напрямів виокремлено у вигляді окремої програми – Цифровий порядок денний (European Digital Agenda), яка замінила попередню європейську програму «i2010- Європейське інформаційне суспільство для зростання та працевлаштування».

Цей розвиток характеризується, насамперед, продовженням зростання впливу інформаційних технологій (ІТ) на всі сфери життєдіяльності людини, суспільства та економіки, посиленням динаміки, масштабів та глибини цього ІТ-процесів. Зростає вплив ІТ на процеси глобалізації, адміністративних реформ, що виражається в поширенні систем електронного урядування, підвищенні ефективності життєдіяльності та знаходженні новітніх методів ефективного управління цими процесами. Дедалі більше зростають фактори забезпечення національної та міжнародної безпеки, конкурентоспроможності, сталого соціально-економічного розвитку країн за рахунок використання ІТ.

Україна не випадає з цього процесу, на державному рівні прийнято цілу

сукупність нормативно-правових документів, продовжує розвиватися ІТ- ринок, випереджаючи за темпами розвитку інші галузі.

Впровадження вищевказаних технологій спрямовано насамперед на підвищення ефективності діяльності органів влади, їх комунікацій з громадянами та суб'єктами господарювання, надання якісних та оперативних адміністративних послуг, забезпечення участі громадян та бізнесу у формуванні та реалізації державної політики, контролі за діяльністю влади тощо.

Іх коректне застосування надає нові можливості суспільству та державі щодо реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина таких, наприклад, як:

- право громадян брати участь в управлінні державними справами (ст.34 Конституції);

- направляти звернення до органів влади (ст. 40);

- знати свої права та обов'язки, відповідні закони та інші нормативно-правові акти (ст. 57);

- вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію (ст. 34).

Але при цьому повинні бути забезпечено виконання статті 32 Основного закону щодо заборони збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди.

Ці конституційні норми зазнали своєї подальшої деталізації та конкретизації в низці законодавчих актів, що визначають розвиток інформаційної сфери, у тому числі, в таких базових законах України як «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про захист персональних даних», «Про засоби масової інформації», «Про рекламу», «Про адміністративні послуги», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про національну програму інформатизації», «Про електронний документ та електронний документообіг» (2004 р.), «Про електронний цифровий підпис» та інших. Загальна кількість законодавчих актів в цій сфері сягає понад 300.

Так, наприклад, Законом України «Про інформацію» визначено такі принципи державної інформаційної політики як:

- гарантованість права на інформацію;

- відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією;

- достовірність і повнота інформації;

- свобода вираження поглядів і переконань;

- правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації;

- захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Цим же законом визначено пріоритетні завдання державної інформаційної політики:

- забезпечення доступу кожного до інформації;

- забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання,

- одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;

- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;

- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;

- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;

- постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;

- забезпечення інформаційної безпеки України;

- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

Разом з тим, зазначена законодавча база має значну кількість невизначеностей та суперечностей. Це виражається, з одного боку, у невідповідно великій кількості норм і інститутів регулювання, значному

адміністративному і податковому тиску, неприйнятно високій кількості зобов'язань, покладених на суб'єкти діяльності у цих сферах.

Нормативні положення законодавства, які дуже часто коригуються, виявляються ще більш суперечливими, розмитими і неузгодженими з реальними потребами розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, ніж правові норми, які діяли раніше. Деякі загальноекономічні і суспільно значущі правові акти розробляються і приймаються без урахування специфіки ІТ-діяльності. Це не тільки негативно впливає на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, але й породжує необхідність створення значного масиву відомчих, недостатньо узгоджених між собою документів. У багатьох соціально-економічних і загальногромадянських нормативних документах інформатизаційний блок просто відсутній. Це відноситься навіть до тих правових актів, які безпосередньо впливають на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування.

Впровадження електронного урядування є важливою умовою розвитку інформаційного суспільства та становлення електронної демократії, де кожен громадянин може мати вільний доступ, користуватися і обмінюватися інформацією та знаннями, використовувати інформаційні технології для розширення можливостей реалізації власного потенціалу, сприяти суспільному і особистісному розвитку, підвищувати якість життя та створювати умови для відкритого і прозорого державного управління.

Протягом 2012-2013 років Уряд започаткував впровадження низки загальнодержавних проєктів, які повинні охопити всі види електронної взаємодії держави, громадян та бізнесу:

- Систему електронної взаємодії органів виконавчої влади
- Інформаційну систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;
- Автоматизовану систему «Єдине вікно подання електронної звітності»
- Державну систему звернень громадян

Останній проєкт є складовою процесу впровадження електронної демократії в Україні. Суть електронної демократії зводиться до використання інформаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в державі. Мета електронної демократії полягає у створенні фундаменту для участі громадськості у прийнятті державних рішень, здійснення впливу на творення державної політики, посилення прозорості та підзвітності органів влади громадянам. Суб'єктами запровадження та розвитку е-демократії є передусім органи державної влади.

Головним завданням електронної демократії є «електронна підтримка демократії». Вона є однією зі стратегій підтримки демократії, демократичних інститутів, демократичних процесів і поширення демократичних цінностей. Вона доповнює традиційні інструменти демократії і є взаємопов'язаною з ними. Електронна демократія охоплює всі електронні засоби, що уможливають для громадян контроль діяльності лідерів/політиків у публічній сфері. При реалізації е-демократії можуть використовуватися різні засоби: для забезпечення транспарентності політичного процесу; для збільшення прямого залучення й участі громадян; для поліпшення якості формування громадської думки шляхом створення нового простору інформації та її осмислення.

Виділяють наступні складові електронної демократії: електронний парламент, електронне законодавство, електронний суд, електронне посередництво, електронні вибори, електронний референдум, електронне голосування, електронні петиції, електронні кампанії, електронні опитування тощо.

Сьогодні в Україні реалізовані наступні елементи електронної демократії: електронне законодавство у вигляді забезпечення прозорості щодо законодавства у частині публікування нормативно-правових актів після їх реєстрації та прийняття на офіційному сайті Верховної Ради;

електронний суд як реалізований Єдиний державний реєстр судових

рішень, створений відповідно до Закону України «Про доступ до судових рішень» та налагодження процесу оперативного обміну інформацією в електронному вигляді між судовими установами, учасниками судового процесу, а також іншими державними структурами з метою забезпечення справедливого та неупередженого правосуддя в Україні. електронні звернення, консультації та анкетування:

Електронні портали, такі як «Електронна митниця» та «Електронні закупівлі»; Прикладами електронної політики є веб-сайти представників влади, які можуть містити як інформаційне, та і інтерактивне медіа-наповнення.

Органами місцевого самоврядування та обласними державними адміністраціями створюються локальні Портали адміністративних послуг, зокрема: Київський портал адміністративних послуг¹, Харківський Єдиний дозвільний центр – Центр надання адміністративних послуг;

Неурядовими організаціями та громадськими активістами в Україні створюються майданчики для обговорень існуючих проблем та збільшення прозорості, відкритості, рівності, спільності при роботі з державними органами влади:

За підтримки міжнародних організацій, зокрема, Програми Розвитку ООН в Україні, Міжнародного фонду «Відродження», Фонду «Східна Європа», виконані декілька проєктів, серед яких слід відзначити:

ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА - ГОЛОВНА МЕТА МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВЛАДИ

Олексієнко С.Б., заслужений юрист України, Президент Українського фонду науково-економічного та юридичного співробітництва

На нашу думку надзвичайно цінним є те, що така важлива і вічно актуальна тема сьогодні обговорюється саме у відомчому навчальному закладі МВС України. Це лишній раз підкреслює що для міліції як і для інших правоохоронних органів та правозахисних органів питання захисту прав людини є найважливішим.

Тому тему задач правоохоронних органів по захисту прав людини залишаємо спеціалістам. Разом з тим сьогодні хотілось би підняти питання, яке на нашу думку безпосередньо стосується проблеми захисту прав людини місцевими органами влади.

Права людини сьогодні є однією з ключових проблем, які досліджуються з самих широких та різноманітних позицій - з філософсько-гуманістичної точки зору, в аспекті сутності публічної влади, принципів модернізації політичної та правової системи, проведення соціально-економічної та культурної політики, и з екологічними загрозами, злочинністю тощо.

Права та свободи людини як найвищий критерій рівня та розвиненості сучасної людської цивілізації виражають найбільш сутнісне у взаємовідносинах як людини з людиною, так і людини зі всіма соціальними спільнотами, в яких вона природним чином перебуває - від сім'ї, нації і народності, соціально-класової належності, професійно-трудоваї групи, політико-державного до людства. У цих правах та свободах втілені політичні, економічні, соціальні, духовно-ідеологічні, культурні та екологічні основи життєдіяльності людей не тільки в окремих суспільствах та державах, а і в масштабах загальнолюдських.

Важливість та актуальність даної теми не треба доводити, оскільки права людини є органічним компонентом демократичного політичного простору, інструментом гуманізації суспільних відносин, формування творчої особистості та встановлення постіндустріального людства. На права людини покладають вирішення ряду внутрішніх, міжнародних та глобальних завдань. Права знаходять свою присутність практично в кожній сфері життєдіяльності людини,

¹ <http://ac.dozvil-kiev.gov.ua/>.